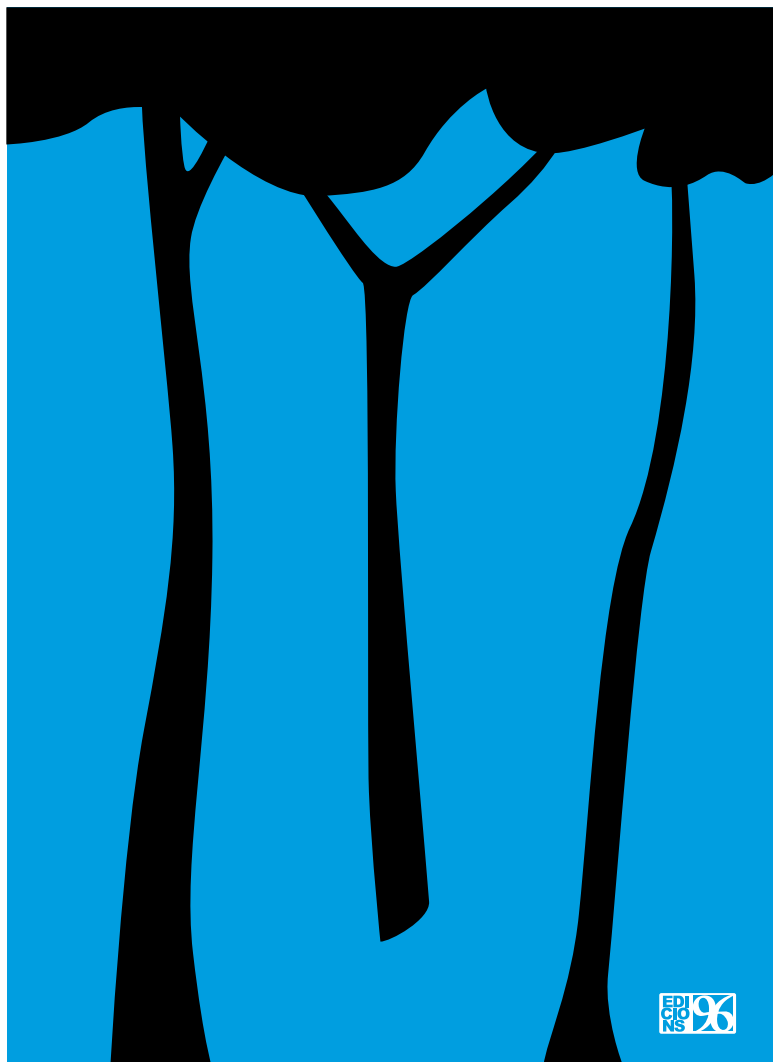

PROPOSTA DIDÀCTICA

PURA SANTACREU

UNA BARCA AL BOSC

PAOLA MASTROCOLA

EDICIONS 96

UNA BARCA AL BOSC

Paola Mastrocola

Proposta didàctica

Pura Santacreu

de 6 a 96

Primera edició: setembre 2010

© Una barca al bosc: Paola Mastrocola

© Proposta didàctica: Pura Santacreu

D.L.: V-xxxx-2010

Edicions 96, SL

Assessorament lingüístic: Neus Pedrós - Edicions 96

Disseny i maquetació: Pau Àlvarez López i Josep Olaso Garcia - Edicions 96

En primer lloc la *Guia* contempla unes orientacions didàctiques que el professorat hauria de tenir en compte per aproximar l'obra a l'alumnat. Després, les diferents activitats van relacionades amb el temps de lectura, és a dir, abans, mentre i després de llegir. El primer punt d'aproximació a l'obra, l'autora i el context social i cultural de l'obra. A més a més, un resum o sinopsi, a mena de presentació i introducció. El segon apartat, mentre llegim, o *Itinerari de lectura* on pretenem: acompanyar el lector a través del llibre; anar seguint, fil per randa, tot el que és important i decisiu en la història i, a més a més, aconseguir que l'alumnat vaja entenent i avaluant la història contada <www.recursosdidactics.net>.

I, finalment fem participar a tots de l'obra gràcies a les activitats proposades per a després de la lectura. Des d'una anàlisi dels elements lingüístics i literaris fins a compaginar la lectura amb altres assignatures, contextualitzar la novel·la i aprofundir en aspectes interessants per ajudar l'alumne en la seua formació personal i acadèmica. La crítica, la reflexió i sobretot la valoració que l'alumne ha estat capaç de realitzar des del seu punt de vista lector ens proporciona dades per a la nostra avaluació, no sols de l'alumne sinó també de l'obra i de la nostra tasca engrescadora i docent.

SUGGERÈNCIES DIDÀCTIQUES

Aquestes suggerències didàctiques són una eina complementària de la tasca lectora.

Es podran triar depenent de les necessitats educatives i dels objectius a assolir. També es podran fer les variacions que es consideren adients.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES PER AL PROFESSORAT

1.- Objectius

Els tres objectius primordials han de ser la comprensió del text i el context, el gust per la lectura i la millora de les pròpies produccions escrites, i per tant hauran de en l'avaluació final del treball sobre les lectures proposades.

2.- Continguts

2.1.- Procediments

- 1.- Lectura comprensiva d'un text per extreure'n informació.
- 2.- Generació d'idees per a la producció posterior de textos.
- 3.- Comprensió d'elements temàtics i relació amb coneixements externs al text.
- 4.- Anàlisi dels personatges.
- 5.- Contextualització literària de l'obra: els autors i les novel·les.
- 6.- Valoració argumentada de la visió de l'alumne com a lector.

2.2.- Valors i actituds

- 1.- Interès i sensibilització pels aspectes lúdics de la lectura.
- 2.- Interès per conèixer a través de la literatura altres costums i maneres de pensar.
- 3.- Valoració de l'obra literària mitjançant una lectura crítica.
- 4.- Apreciar la pròpia capacitat d'expressió literària com desenvolupament de la personalitat.
- 5.- Participació en activitats creatives provocades per la lectura.
- 6.- Respecte crític a les opinions literàries dels altres.

3. Aprenentatge

El primer punt és conèixer els interessos i les habilitats de l'alumnat. La variació metodològica ha d'ajustar-se a les potencialitats de cada alumne. S'ha de preveure una diversificació de les activitats en funció de les diferents actituds de cada alumne. Es poden repartir les activitats segons les preferències de l'alumnat, sempre segons les pautes que considereu oportunes els professors.

Un segon punt a considerar és la integració en el grup. La cohesió del grup-classe és important a l'hora de realitzar les pràctiques amb més garantia d'èxit. El foment a la lectura que es proposa, pretén ampliar la competència lingüística de l'alumnat, per mitjà de la insistència en la potenciació de la comprensió lectora i la creació de textos. Cada alumne ha de disposar de les eines suficients per gaudir de la lectura i per incidir en l'hàbit lector.

Una barca al bosc permet una lectura ben profitosa per part de l'alumnat. Els referents socials i culturals són coneguts pels alumnes, de manera que la proximitat amb els seus interessos està garantida. La interacció amb els fets de la quotidianitat incideix en un caràcter més dinàmic de les propostes pedagògiques, que es poden contrastar amb tot allò que succeeix cada dia en l'entorn de l'alumnat.

4.-Avaluació

Els objectius marcats pels professors han de ser coneguts pels alumnes. Aquesta informació és indispensable perquè els alumnes siguin conscients dels requisits que han d'acomplir respecte les activitats relacionades amb el llibre, de manera que puguin seguir adequadament el ritme de les pràctiques. Amb això s'aconsegueix una major incidència en la planificació i l'autocorrecció dels exercicis.

L'avaluació de l'hàbit lector i el gust per la lectura s'aconsegueixen amb una avaluació continuada, és a dir, amb un seguiment per part del professorat de l'evolució del rendiment dels alumnes. El professor o la professora pot seguir el desenvolupament del treball de cada alumne per mitjà de les pautes de con-

tinguts indicades en els objectius que es pretenen assolir i en quina mesura s'aconsegueixen. D'aquesta manera, es podrà visualitzar amb facilitat el grau d'èxit amb què els alumnes hauran assolit tot allò que se'ls està demanant.

Per a aquesta avaluació final dels aprenentatges es tindran en compte tant els comentaris orals fets a l'aula sobre la lectura realitzada com el lliurament dels corresponents exercicis escrits i l'elaboració d'un text on s'hauran d'aplicar els diversos continguts treballats en relació amb les tècniques literàries vistes i amb l'expressió escrita en general.

GUIA DE LECTURA

1. L'autora i l'obra

PAOLA MASTROCOLA va nèixer a Torí el 1956, on resideix i treballa ensenyant llengua i literatura italiana a un institut. Ha impartit classes a la Universitat d'Uppsala, en Suècia.

Al llarg de la seua trajectòria literària ha escrit comèdies per a xiquets per a la Compagnia di Teatro dell'Angolo; a més ha publicat dos reculls de poesia i assajos sobre literatura italiana dels segles XIII i XV.

Amb la novel·la *La Gallina Voladora* ha assolit el seu primer èxit narratiu, captivant de seguida els lectors i aconseguint un gran reconeixement per part de la crítica, a més de nombrosos premis, entre els quals destaquen el Premi Italo Calvino per obres inèdites 1999, el Premi Selezione Campiello 2000 i el Premi Rapallo Carige per Dones Escriptores 2001. Amb *Palline di Pane* ha estat finalista del Premi Strega 2001.

Una barca al bosc, la història d'un talent desaprofitat, ha guanyat el Premi Campiello 2004, any en què publica també l'assaig *La scuola raccontata al mio cane*.

L'èxit creixent de les seues últimes publicacions (*Che animale sei*, 2005, *Più Lontana della Luna*, 2007, *E se covano i lupi*, 2008 i *La narice del coniglio*, 2009) l'han convertida en una de les escriptores més reconegudes d'Itàlia.

2. Sipsosi

Aquesta és la història d'un talent desaprofitat, però no del tot. Aquesta és la història de Gaspare Torrente, fill de pescador i aspirant a llatinista, recalat a Torí des d'una petita illa del sud d'Itàlia. Un jove com ell, que als tretze anys tradueix Horaci i llig Verlaine, ha de volar alt, ha d'anar a l'institut i oblidar el món sense temps de l'illa. Heus-lo ací, el talentós desorientat, que arriba a un Torí gris i mesquí. Heus-lo ací que entra a l'institut, on no troba grans mestres sinó professors encabotats a subs-

tituir la gramàtica per programes «àgils i flexibles». Heus-lo ací al costat dels companys, amb les sabates equivocades i el suèter sense caputxa. Està passat de moda, fora de temps i fora de lloc: un peix fora de l'aigua, una barca al bosc. I així, com en un món a l'inrevés, Gaspare ha de jugar amb la Play Station, ha d'aprendre el vocabulari de les quadrilles, s'ha de llevar de damunt els 10 en llatí que arriben puntuals acompanyats de les burles de la classe. I si l'institut no cobreix les seues expectatives, alguns anys després la universitat li sembla una grotesca obra de teatre, en què actuen docents ambiciosos i joves il·lusos amb perspectives gens clares: «Després de llicenciar-se, ja veurem...». Però just quan tot sembla perdut, la vida regala al geni de Gaspare un gir desconcertant: a partir d'un petit xop, comprat quan només era un jovenet i es preparava per acollir en un intercanvi cultural una companya francesa de la seua mateixa edat, naix al voltant del xicot un univers nou i imprevisible. Rescat ètic i estètic en el límit d'una societat que reconeix només els gregaris i d'un sistema escolar inadequat per a conrear el talent. Un sistema que Paola Mastrocola retrata en la seua vessant més divertida, i alhora dramàtica, expressant-se en la veu d'un jove que narra, entre l'estupefacció i l'amargura, el seu propi procés de transformació.

3. Temàtica

La novel·la és una narració en primera persona. Des del punt de vista del protagonista coneixem la seua família, amics, companys; els seus espais vitals; les seues pors i inquietuds; i, sobre tot, la seua evolució personal, el pas a la joventut i maduresa. La identificació amb aquest adolescent, amb una vida semblant a la de qualsevol dels estudiants lectors, fa que aquests puguen acostar-se a l'experiència real del desarrelament del protagonista, d'una manera propera, divertida i commovedora.

Darrere la novel·la es pot endevinar la coneixença de l'autora sobre el món estudiantil actual que reflecteix amb gran perfecció a través dels personatges, els costums, les relacions i maneres de viure ciutadanes. Tracta temes universals, com l'adaptació al medi, la lluita per no perdre els somnis i les il·lusions, per

mantenir les relacions familiars, en definitiva, per tirar endavant. D'altra banda, trobem el tema del creixement personal i la maduració del nostre heroi, de l'adaptació als canvis, del final de la infantesa, de les amistats, i del primer amor.

4. Activitats prèvies a la lectura

Aconseguir algunes nocions generals sobre la novel·la pot ajudar en la lectura:

- 1.- Localitza en un mapa d'Europa l'escenari de la novel·la, Torí. Què en saps d'aquesta ciutat? I d'Itàlia en general? (www.recursosdidactics.net)
- 2.- Llig la contraportada del llibre i les solapes, això t'ajudarà a formar-te una idea sobre el contingut.
- 3.- Pel que has llegit, penses que t'identificaràs amb el protagonista? T'agraden les obres on comparteixes edat i trets amb els personatges? Penses que et poden ajudar en algunes situacions semblants?

5. Itinerari de lectura

Pots trobar un qüestionari online per que t'ajudarà en el seguiment de la lectura. (www.recursosdidactics.net)

6. Anàlisi i comprensió de la lectura

6.1.- Comprensió lectora oral

- 1.- L'obra ha complert les teues expectatives de lectura? Quin apartat de la novel·la t'ha agradat més? Quin menys? Has seguit bé el desenvolupament de la història?
- 2.- En general què t'han semblat els personatges i les seues accions? T'has identificat amb Gaspare? Amb algun amic o amiga? El món a l'institut t'ha paregut igual que el teu?
- 3.- Has vist clar els temes que es tracten a l'obra? Els podries enumerar.
- 4.- Per parelles trieu una situació o un personatge de l'obra i prepareu la seua defensa davant la resta de la classe. Tots penseu igual?

5.- Debat obert: un alumne explica als seus companys com fou la seua arribada al centre. La resta de la classe s'encarrega de comparar-la amb la de Gaspare. Són molt semblants? Els companys, els professors, les matèries han sigut com esperaves? Hi ha alguna situació al teu centre igual com les que viu els protagonista? Per què creus que les situacions es repeteixen?

6.2.- Comprensió lectora escrita

- 1.- Tracta de fer un resum breu de l'argument.
- 2.- Assenyala els fragments que consideres més emotius o significatius. Per què? Són decisius per al desenvolupament de la història?
- 3.- Seguiment de la lectura a través dels personatges i l'espai:
 - 3.1.- Situa els principals personatges a la graella segons la seua relació amb el protagonista

Gaspare Torrente: família

Tori:				Illa:
-------	--	--	--	-------

Gaspare Torrente: amics

Tori:				Illa:
-------	--	--	--	-------

Gaspare Torrente: professors

Tori:				Illa:
-------	--	--	--	-------

3.2.- Situa a les columnes els noms dels companys de l'institut de Gaspare segons l'actitud amb què l'acullen:

Ajuden	No l'ajuden

3.3.- Escriu el nom dels personatges que apareixen en la novel·la a l'etapa adulta de Gaspare:

3.4.- Descriu breument el company del centre que més t'ha impactat o amb qui més t'has identificat. Per què aquest i no cap altre?

4.- Hauràs comprovat en la lectura que Gaspare viu en dos espais diferents, Torí i una illa del sud italià. Com són descrits els dos llocs? Contrasten? S'interrelacionen? L'espai fa les persones? En quina mesura són importants al text?

6.3.- Activitats pròpies de l'assignatura llengua i literatura

- Comentar l'obra en general, parlar correctament sobre els aspectes que més els han agradat, o bé llegir en veu alta un resum d'entre tots els presentats.
- El llenguatge: el lèxic, les expressions, les frases fetes i la comparació.
- Comentar la relació del títol amb el contingut del llibre.
- Establir l'estructura de l'obra, apartats, motiu conductor, presència de personatges, acció, evolució,...
- Indicar les característiques i elements propis del gènere literari al que pertany la lectura.
- Adequar els propis textos narratius a les convencions pròpies de la llengua escrita.

6.4.- Activitats interdisciplinàries

Una barca al bosc ens obri un munt d'aspectes per a comentar i compartir amb altres assignatures. A tall d'exemple es poden proposar activitats interdisciplinàries com aquestes.

- Plàstica i Dibuix

Realitzar un còmic sobre la història (activitat grupal) o sobre alguna anècdota narrada.

Dibuixar un personatge seguint la descripció donada. Com us imagineu Gaspare? Heu llegit la seua descripció? Podeu basar-vos en la descripció de la tia Elsa (p.24).

Proposar un panell mural amb els elements que hi han aparegut, com per exemple els arbres i les plantes. Com és la casa del protagonista? Es pot dissenyar realment?

Creació de personatges amb plastilina.

- Geografia i Història

Utilitzar els recursos d'Internet per a localitzar els llocs on transcorre l'acció, on viu l'autor/a, determinats carrers i monuments que apareixen nomenats.

Contrastar les característiques climàtiques dels dos móns de Gaspare, t'ajudaran en la comprensió de la lectura.

Arreplegar fotografies i dibuixos sobre els diferents espais de l'obra.

Datar la novel·la i els fets que conta en el temps. Buscar referències a l'obra sobre el moment històric que reflecteix.

Referències al món real: personatges, formes de govern, fets,...

- Llatí i Francés

Localitzar les citacions i frases en aquests idiomes.

Buscar informació sobre els escriptors clàssics i les obres nomenades.

Esbrinar de quina manera influeixen en el protagonista i les seues relacions

Al llarg de tota la narració es veu la relació amor-odi del protagonista amb dues assignatures La preferència de Gaspare per estudiar llatí és palesa amb herois mítics, autors clàssics, referències a obres com “Ara per exemple tinc el cap ple de versos d'un poema d'Horaci i no hi ha manera que se'n vagen. És aquell que comença: *Tu ne quaesieris...*” (p. 64) i fins i tot nomena els personatges amb paraules llatines: “el meu *dominus* està entusiasmat”. (p. 224). El seu interès pel llatí acabarà amb la seua tesi sobre el poema *De reditu* de Rutilio Namaziano.(p.216-217)

Les classes de francès a l'institut són un autèntic fracàs per a Gaspare: el fan parlar i ell està acostumat a llegir i traduir. Altre element que juga en contra és la professora i finalment en l'intercanvi coneix els sentiments dolorosos de l'amor.

- Psicologia i Sociologia

Seguir l'evolució en el comportament del protagonista: xiquet, adolescent, jove. Manté les mateixes pautes de comportament?

Contrastar i comparar les formes diferents de viure d'acord amb l'espai.

Comprovar l'adaptació al medi i al canvi de situacions.

6.5.- Activitats intertextuals

A través de la lectura s'han vist diverses maneres de viure, de pensar i d'actuar condicionades per l'educació i el medi on es desenvolupen els personatges. Cal proposar una actitud de reflexió sobre l'educació i l'ensenyament, tant des del punt de vista de l'alumne com del professor. Gaspare coneix en carn viva el món de l'ensenyament mitjà i de l'universitari i pateix algunes de les qüestions que preocupen els ensenyants. El coneixement que té l'autora de la novel·la sobre aquestes situacions la porta a ser crítica sobre l'educació que reben els alumnes als centres escolars.

Altre punt destacable és el desarrelament en què viu Gaspare, dos mons, dos espais diferents, dos famílies,... el contrast inicial deixa pas a la indiferència. Tots els esforços per integrar-se acaben passant-li factura. També és pot ampliar aquest apartat amb l'emigració, en definitiva, el nostre protagonista és un emigrant del sud.

Amb la Guia de lectura d'Una barca al bosc s'ha pretés ajudar la tasca diària dels professors i professores a l'aula, donar un punt de suport al seu treball de cada dia.

de 6 a 96

TITOLS DE LA COL·LECCIÓ

1. Passos lleugers.
Dacia Maraini
2. Pasos apresurados.
Dacia Maraini
3. Una barca en el bosc.
Paola Mastrocola
4. Sis contes i una novel·la incerta
Jovi Lozano-Seser

